

به نام آفریننده

عشق و نیکی

۳۱۵۹۸

۱۳۷۹ / ۹ / ۲۰

دانشگاه علوم پزشکی زاهدان
دانشکده پزشکی زاهدان

مرکز اطلاعات مدرک علمی
تیمیه برآک

پایان نامه جهت اخذ درجه دکتری

عنوان:

بررسی ویژگیهای شخصیتی دانشجویان پزشکی
زاهدان و رابطه آن با سلامت روانی آنها

استاد راهنما: جناب آقای دکتر محسن کیانپور

استاد مشاور: خانم هاجر پهلوانی

۸۴۹۸

نگارش: آناهیتا غزل

شماره پایان نامه: ۵۸۷

۳۱۵۹۱

بیاموزم که برای امروز زندگی کنم. دریابم که باید بپذیرم هر آنچه را در کف اختیار نمی‌توانم و همه چیز را این همه جدی نگیرم.

جسارت و امید را فرو نگذارم و تردید را نگذارم که مرا دلسرد کند از انجام آنچه در دل دارم.

به یاد نگه دارم که جهان نیازمند آفتاب لبخندهای هر چه بیشتر است. یادم باشد که سهم خود را ادا کنم.

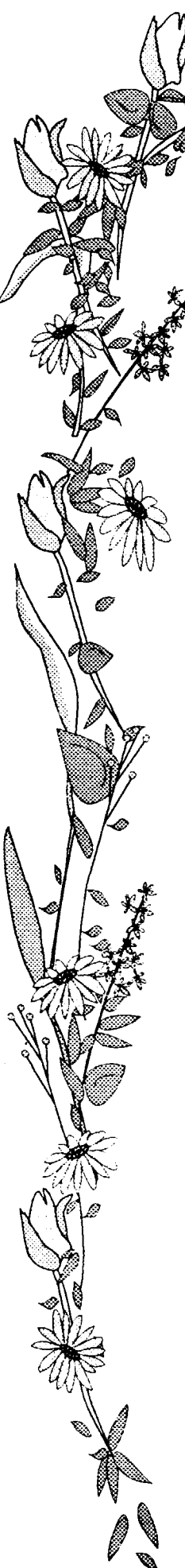
پلهائی بسازم بجای دیوار.

در همه کس از آنچه دارند بهترینش را بیابم و به نقش ظاهر خویش زیبایی درونشان را به آنان بنمایم.

بفاطر نگه دارم که بی دوست و بی معشوق، زندگی هیچ نخواهد بود و سپاس آن بدارم که با ایشان همه چیز تواند شد.

دریابم که وسعت زندگی فرا روی منست، اما چنان عزیز که یک لحظه اش تباه نباید کرد.

کار کنم تا رسیدن به هدفهایم و بدانم که بدست فوآهند آمد و به جانب رویاهایم دست بر آورم با توان، به تصمیم و با ایمان.

آنکه چشم بر سیاهی‌ها می‌بندد دو خطا کرده است: اول اینکه باعث بقای سیاهی موجود می‌شود. زیرا تا سیاهی را نبینیم به سپیدی آن اقدام نمی‌کنیم. و دوم اینکه با چشم بستن بر سیاهی، خود را محروم می‌کنیم از دیدن سپیدی حیرت‌انگیزی که در دل آن سیاهی موج می‌زند و نام آن زندگی است.

محسن مخملباف

در مقایسه با آن ظلمات سنگین و عظیم نبودن، بودن نعمتی است که با هر کیفیت شیرین و جذاب است. یارمان باشد کسی مسئول دلتنگیها و مشکلات ما نیست. اگر رد پای دزد آرامش و سعادت را دنبال کنیم سرانجام به خودمان خواهیم رسید که در انتهای هر مفهومی نشسته‌ایم و همه چیزهای تلنبار مربوط و نامربوط را زیر و رو می‌کنیم.

حسین پناهی

تقدیم به:

پدرم که آسمان دستهایش سایبان
تنهائیهای من است و گامهای استوارش،
راهنمای من به سرزمین طلایی امید.
مادرم دریای بی پایان که با هر موجش،
ترانه روشن مهر را جاودانه بر شامل زندگیم
زمزمه می‌کند.

و

برادر و خواهر فوبم

روزبه و شیرین

تقدیم به:

تمامی بیمارانی که بر بالینشان علم طب را آموختم
و درد و رنجشان آموزگار واقعی زندگی من بود.

و تقدیم به:

تمام اساتیدی که از آنان درس علم و زندگی را فرا
گرفتم.

با سپاس بی پایان

از زحمات اساتید محترم

جناب آقای دکتر کیان پور و سرکار خانم

پهلوانی و آقای دکتر دولتشاهی که بی یاری

آنان انجام این پژوهش میسر نبود.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول

د	چکیده پژوهش
۲	مقدمه پژوهش
۳	بیان مسئله و اهمیت پژوهش
۴	اهداف پژوهش
۴	اهداف ویژه پژوهش
۵	تعریف واژه‌ها

فصل دوم

۷	تاریخچه
۸	شخصیت
۱۱	شکل‌گیری شخصیت
۱۵	اختلال شخصیت
۲۳	سندرم‌های بالینی محور I
۲۸	آزمون‌های روان‌شناختی
۲۸	طبقه‌بندی آزمون‌ها
۳۱	مروری بر مطالعات انجام شده

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل سوم	
۳۵	نوع مطالعه.....
۳۵	جامعه آماری.....
۳۵	حجم نمونه و روش نمونه‌گیری.....
۳۶	ابزار پژوهش.....
۴۰	شیوه نمره‌گذاری.....
۴۰	شیوه اجرای پژوهش.....
۴۱	روش آماری تجزیه و تحلیل یافته‌ها.....

فصل چهارم

۴۴ - ۵۴	یافته‌های پژوهش.....

فصل پنجم

۶۲	نتیجه‌گیری نهایی.....
۶۳	محدودیتها.....
۶۳	پیشنهادات.....
۶۵	فهرست منابع.....
۶۸	پیوست (نمونه پرسشنامه).....

مکیده پژوهش

هدف از این مطالعه مقطعی، ارزیابی ویژگیهای شخصیتی و سندرمهای بالینی و رابطه بین آنها در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان بود.

نمونه مورد مطالعه شامل ۹۱ پسر و ۱۰۱ دختر بود که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شدند و سپس با استفاده از آزمون شخصیتی چند محوری میلون مورد ارزیابی قرار گرفتند و داده‌ها با استفاده از روشهای آمار توصیفی و استنباطی (ضریب همبستگی) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج حاصل نشان داد که ویژگیهای مربوط به سبک شخصیتی خود شیفته در کل دانشجویانی که مورد ارزیابی قرار گرفتند شایعتر از سایر موارد است و شایعترین ویژگی شخصیتی در پسران مربوط به سبک خود شیفته بود و شایعترین ویژگی شخصیتی در دختران مربوط به ویژگیهای هیستریونیک و وسواسی بود.

شایعترین مورد از سندرمهای بالینی در کل نمونه دانشجویان مورد مطالعه، اضطراب و سوماتوفرم بود که به تفکیک در پسران شایعترین مورد اضطراب و در دختران ویژگیهای مربوط به اختلال هذیانی بود.

نهایتاً یافته‌های حاصل، یک ارتباط معنی دار را بین شایعترین سندرم بالینی (اضطراب) و ویژگیهای شخصیتی مربوط به شخصیت پرخاشگر - انفعالی، خودشکن، مرزی و اسکیزوتایپال نشان دادند.

فصل اول

مقدمه پژوهش

بیان مسئله و اهمیت پژوهش

اهداف پژوهش

تعریف واژه‌ها

مقدمه پژوهش

مقوله اختلالات شخصیتی از جمله مقوله‌های بسیار جالب و شگفت‌انگیز در علم روان پزشکی است. هر فرد با شخصیت خاص خود از افراد دیگر متمایز می‌شود. رفتار هر فرد نتیجه تعامل ویژگیهای شخصیت او با شرایط مادی و اجتماعی محیطش است و از او یک کاراکتر ویژه در اجتماع معرفی می‌کند. پس شاید بتوان حدس زد که افراد علاوه بر ویژگیهای شخصیتی که از قبل، یعنی از دوران کودکی و یا حتی دوره نوزادی (به شکل فطری) همراه خود دارند، تحت تأثیر محیط جدید شغلی یا تحصیلی یا هر زمینه اجتماعی که در آن قرار می‌گیرند، ویژگیهای خاص دیگری کسب می‌کنند که می‌تواند نوع تغییر شکل یافته‌ای از بعضی ویژگیهای قبلی شان باشد و یا کلاً یک ویژگی جدید در آنها شکل گرفته باشد.

البته درباره چگونگی شکل‌گیری شخصیت هر فرد رویکردهای مختلفی وجود دارد که به طور خلاصه شامل رویکردهای صفات، یادگیری اجتماعی، روانکاوی و پدیدار شناختی است.

اما چگونه می‌توان شخصیت یک فرد را ارزیابی کرد؟ در این زمینه نیز روشهای متفاوتی وجود دارد که از آن جمله می‌توان به روشهای مشاهده‌ای، پرسشنامه‌های شخصیت و روشهای فرافکن اشاره کرد که روش مورد نظر ما بر پایه پرسشنامه‌های شخصیت می‌باشد.

شرایط و مشکلات موجود در جوامع معاصر بی‌شک می‌توانند تأثیرات قابل توجهی بر روحیه و خلق افراد آن جوامع بگذارند، به طوری که گاهی برای خود فرد و افرادی که با او زندگی می‌کنند ایجاد مشکل کند و در حالت تشدید یافته به شکل یک سندرم بالینی نمود پیدا کند. از آنجمله می‌توان به سندرمهای افسردگی عمده، دو قطبی شیدایی، اضطراب و موارد دیگر که به تفسیر بر شمرده خواهد شد اشاره کرد. بررسی این سندرمها در کنار ویژگیهای شخصیت نیز از اهداف این پژوهش خواهد بود که امید است به خوبی انجام پذیرد.

بیان مسئله و اهمیت پژوهش:

آزمایشهای روان شناختی به ویژه ارزیابی شخصیت، اطلاعات ارزنده‌ای را در رابطه با نقاط ضعف بیمار و بیان موقعیت فعلی و نیز پیش آگهی اختلالات روانی بدست می‌دهد.

ارزیابی‌های شخصیت، گذشته از اینکه اطلاعات با ارزشی در مورد تشخیص در اختیار متخصصین روان پزشکی و روان شناسان قرار می‌دهند، می‌توانند در ارزیابی روند درمانی بیماران و نیز در بعد پیشگیری کمک کننده باشند، به طوری که ارزیابی شخصیت می‌تواند از راه کمک به پیشگیری در مقوله بهداشت روان نیز مطرح باشد. در این زمینه از پرسشنامه‌های شخصیت استفاده خواهد شد که در تحقیق حاضر پرسشنامه چند محوری میلون به کار گرفته خواهد شد.

در بسیاری از تحقیقات گزارش شده، رابطه معنی داری بین برخی ویژگیهای شخصیتی با بروز بیماریهای روانی مشاهده شده است. لذا این سؤال مطرح می‌شود که آیا امکان دارد با شناسایی برخی از این صفات شخصیتی گروههای آسیب پذیر را شناسایی کرده و نهایتاً با اقدامات پیشگیرانه بهداشتی در جهت ارتقاء سلامت روانی آنها اقدام نمود؟ لذا بنظر می‌رسد نتایج پژوهش حاضر نه تنها در بعد پیشگیری ثانویه (تشخیص و درمان)، بلکه در حوزه پیشگیری اولیه بهداشت روانی نیز مثر ثمر باشد.

در این راستا به نظر می‌رسد ارزیابی ویژگیهای شخصیت دانشجویان پزشکی به عنوان گروهی که نقش مهم و حساس در ارائه خدمات بهداشتی به افراد جامعه به عهده داشته و بطور مستقیم با افراد نیازمند و دردمند جامعه در ارتباط هستند، ضروری به نظر برسد.

با توجه به اینکه بررسی وضعیت سلامت، اعم از سلامت جسمی و روانی افراد جامعه، به ویژه دست اندرکاران خدمات بهداشتی از اهمیت بسزائی برخوردار است، این تحقیق در صدد است تا با ارزیابی

شخصیت و سلامت روانی دانشجویان پزشکی گام کوچکی در جهت ارتقاء بهداشت روانی در جامعه و شناسایی میزان آسیب پذیری این افراد بردارد.

پس به طور کلی از نظر اهمیت پژوهش، این تحقیق در صدد است تا با بررسی رابطه بین برخی ویژگیهای شخصیت با اختلالات روانی، شخصیتهای آسیب پذیر را در نمونه مورد مطالعه شناسایی نموده و با مداخلات بهداشتی در قالب آموزش شیوههای تعدیل رفتار، می توان یک اقدام پیشگیرانه موثر در جهت حفظ سلامت روانی افراد جامعه به عمل آورد، ولذا پژوهش حاضر از لحاظ کاربردی از اهمیت خاصی برخوردار است.

اهداف پژوهش:

هدف کلی پژوهش: بررسی ویژگیهای شخصیتی در دانشجویان پزشکی زاهدان و رابطه آن با سلامت روانی آنها

اهداف ویژه پژوهش:

- ۱- تعیین شایعترین ویژگیهای شخصیتی در دانشجویان پزشکی
- ۲- تعیین شایعترین سندرم بالینی محور I در دانشجویان پزشکی
- ۳- تعیین شایعترین سندرمهای بالینی مرتبط با جنسیت در دانشجویان پزشکی
- ۴- بررسی رابطه بین شایعترین سندرم بالینی با ویژگیهای شخصیت در دانشجویان پزشکی در راستای این اهداف سؤالاتی که بدنبال پاسخ آنها در این پژوهش خواهیم بود عبارتند از:
  - الف - شایعترین ویژگیهای شخصیت در دانشجویان پزشکی کدام است؟
  - ب - شایعترین سندرم بالینی محور I در دانشجویان پزشکی کدام است؟
  - ج - آیا شیوع سندرمهای بالینی محور I با جنسیت ارتباط دارد؟
  - د - آیا بین شایعترین سندرم بالینی با ویژگیهای شخصیت ارتباطی وجود دارد؟

تعریف واژه‌ها

- ۱- ویژگیهای شخصیت*: مجموعه چند الگوی رفتاری مشخص را گویند.
- ۲- شخصیت**: الگوهای معینی از رفتار و شیوه‌های تفکر که نحوه سازگاری شخص را با محیط تعیین می‌کنند. به عبارت دیگر مجموع ویژگیهای شخصیتی، تعیین کننده شخصیت فرد خواهد بود.
- ۳- اختلال شخصیت***: به طور خلاصه منظور الگوهایی از رفتار غیر انطباقی است و زمانی به وجود می‌آید که ویژگیهای شخصیت چنان انعطاف‌ناپذیر و غیر انطباقی شوند که کارکرد فرد را به میزان چشم‌گیری مختل کنند.
- ۴- پرسشنامه شخصیتی چند محوری میلون****: از جمله پرسشنامه‌های شخصیتی است که در آن شخص واکنشها و یا احساسات خود را در شرایط معینی گزارش می‌کند و پرسشنامه‌ای چند محوری است که بر اساس معیارهای (DSM - III) پایه ریزی و توسط خانم ناهید خواجه موگهی در ایران استاندارد شده است.
- ۵- سندرمهای بالینی محور I: آندسته از اختلالات روانی که مشتمل هستند بر اضطراب، جسمی سازی، اختلال تفکر، افسردگی عمده، دو قطبی شیدایی، هذیانها، وابستگی به الکل و وابستگی به مواد که بر اساس معیارهای (DSM - III) در محور I قرار می‌گیرند.

#-Personality Traits

##-Personality

###-Personality Disorder

####-Millon Clinical Multiaxial Inventory(MCMI)